

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים

פ.

שסובר כלישנא בתרא דרב כהנא שלעיל, שטמאים אינם עושים לא את הראשון ולא את השני, ולכך צריכים למצוא תקנה לטמאים שלא יהיו נדחים לגמרי.

ו. משלחין אחד מהן לדרך רחוקה פירשו התוס', שישלחו אחד מן הטהורין, והראיה מכך ששאלה הגמרא ויטמאנו בשרץ. והקשו, מדוע שולחים טהור, שאדרבה ישלחו אחד מן הטמאים לדרך רחוקה, ועתה יהיו רובם טהורין ויעשו בטהרה. והקשה בגליון הש"ס, שהרי כל זה הוא לפי הצד שטמאין אין עושים לא בראשון ולא בשני, ולכך אם נשלח הטמא, לגבי פסח שני יצטרפו הטמאים יחד, ויהיה הוא עם שאר הטמאים צבור שאינם עושין פסח שני, והניח בצ"ע.

והרש"ש כתב, שכיון שטמא זה נמצא בדרך רחוקה, ומה שנדחה מפסח הראשון אינו מחמת הטומאה, אלא מחמת דרך רחוקה, יתחייב לעשות פסח שני, שהדין שרוב טמאין אין עושין פסח שני, הוא רק באופן שנדחים מפסח ראשון מחמת טומאה.

ז. קסבר עולא כולן תשלומין דראשון נינהו

הקשה השאגת אריה (סי' ס"ה), מהי הראיה שדעת עולא שכולם תשלומין של הראשון, שמא לעולם הוא סובר שכולם תשלומין זה לזה, אבל מ"מ אי אפשר לטמאו במת, לפי שעל ידי זה יתבטל משלמי שמחה, וכיון שמצות ושמחת בחגך מחייבת לאכול מקרבן בכל יום מימי החג, נמצא שלא יהיה יכול לקיים מצות שמחה בכמה מימי החג. ומכח קושיא זו הוכיח השאגת אריה שגם מדאורייתא יכולים לקיים מצות שמחה בשאר מיני שמחה, ואף שמצוה מן המובחר לקיים דין שמחה בשלמי שמחה, מ"מ תקנה זו לטמאו במת עדיף מהתקנה של עולא, לפי שמי ישמע לנו לצאת בדרך רחוקה, כיון שעל כל פנים אין מצות שמחה נעקרת לגמרי.

ח. במת נמי אפשר דעביד בשביעי

הקשה הצ"ח, שאם חל פסח ביום ו', נמצא שאם נטמא במת בערב פסח, שלישי שלו הוא בשבת, וכיון שאין הזאה דוחה שבת נמצא ששביעי שלו ביום שביעי של פסח, ונמצא שנדחה מחגיגתו. וכתב לחדש מכח זה, שאף שהזאה של יום שביעי אינה דוחה שבת, אבל הזאת יום ג' דוחה שבת, משום שרק הזאת שביעי חשובה תיקון גברא. אלא שהקשה שאם חל ערב פסח ביום א', נמצא שיום שביעי שלו הוא בשבת, ובזה ודאי אין הזאתו דוחה שבת, ונמצא שיום השביעי שלו בשביעי של פסח והוא נדחה מחגיגתו, ועיין שם עוד מה שכתב בזה.

ט. כל היכא דלא עבדי ציבור בראשון לא עביד יחיד בשני

כתב הרמב"ם (קרבן פסח פ"ז ה"ד), שכל שלא עשו רוב ישראל קרבן פסח בראשון, אין עושים יחידים פסח שני. ויש להעיר, שלהלן בעמוד ב' משמע שגדר הדין הוא שאין רוב ישראל עושים פסח שני, ולא משום שלא עשו רוב ישראל פסח ראשון.

וכתבו החזון איש (או"ח קכ"ד לדף פ') והאבני עזרי (שם) שהגמרא מדברת באופן שנטהרו הזבים, שעתה רוב ישראל יכולים לעשות פסח שני, ואין עושים משום משום שאין רוב ישראל עושים פסח שני, אבל אם לא נטהרו אלא עודם זבים, לא שייך טעם זה, וצריכים לטעם הרמב"ם שכיון שלא עשו רוב ישראל פסח ראשון אין עושים פסח שני.

א. אפילו שבט אחד טמא ושאר כל

השבטים טהורין יעשו בטומאה

פירש רש"י, אף טהורים אם ירצו. והקשה החתם סופר (בליקוטים), הלא בהמשך כתב רש"י שאסור ליחלק, וכאן מבואר שאם ירצו יעשו בטהרה, וכתב שגם מהסוגיא מוכח כדברי רש"י האחרונים. ותירץ, שמה שכתב רש"י להלן שאסור ליחלק לפי שגנאי הוא, זהו משום שהוא כעין לא תתגודדו. אבל כאן שרק שבט אחד מסויים היה טמא ושאר השבטים טהורים, אין בזה חשש לא תתגודדו, ולכן אין להם איסור ליחלק. ומ"מ מותרים הם לטמאות עצמם, משום הדין שאין קרבן ציבור חלוק. והוסיף שרק אחר שלומדים שמותר להם לטמאות עצמם, כשהם מחצה על מחצה בשבט אחד הם מחוייבים לטמאות עצמן, עיי"ש.

ב. איתמר הרי שהיו ישראל מחצה טהורין

כתב הצ"ח שאלו מחצה הטהורין היו כולם אנשים, שאם היתה אשה ביניהם, לא היה אומר עולא משלחים אחד לדרך רחוקה, אלא היו מטמאים את האשה במת, שהרי אשה אינה חייבת בחגיגה.

ג. אמר רב מטמאין אחד מהן בשרץ

העיר האור חדש, מדוע הצריך רב לטמאות בשרץ ולא אמר שישלחו אותו לדרך רחוקה. וביאר שהוא משום שעיי"ז אף מי שהיה טמא בשרץ יכול לעשות פסח ראשון, משא"כ אם ישלחו אחד לדרך רחוקה, לא יוכל לעשות פסח ראשון, ועדיף שכל מי שיוכל לעשות פסח ראשון שיעשהו בראשון. ולכך הקשתה הגמרא לקמן על עולא, מדוע לא פירש העצה כרב.

ד. אי איכא תנא דסבר לה כתנא קמא דאמר

פלגא ופלגא לא עבדי כולהו בטומאה וכו'

הקשה בספר קרני ראם, שלכאורה הדברים סותרים זה את זה, שאם סובר כתנא קמא אינו סובר כרבי יהודה, שהרי תנא קמא אמר בפירוש הללו עושים לעצמן והללו עושים לעצמן, ועל כרחך סובר שקרבן ציבור חלוק.

וכתב שיתכן שסובר שמן התורה אין קרבן ציבור חלוק, ורבי יהודה סובר טומאה הותרה בציבור, ולכן יעשו כולם בטומאה. ולזה אמר שאם יש תנא הסובר שאין כולם עושים בטומאה, ומשום שסובר טומאה דחוייה בציבור, ומ"מ סובר שאין קרבן ציבור חלוק, כשהרוב טמאין שאסור להם לעשות בטומאה, ואם כן כיצד יעשו במחצה על מחצה, שהלא גנאי הדבר אם יעשו אלו לעצמן ואלו לעצמן, ולכן אמר שהעצה היא שיטמאו אחד בשרץ.

ה. ועולא אמר משלחין אחד מהן לדרך רחוקה

כתב הצ"ח שמעיקר מחלוקתם של רב ועולא הוא לדעת הסוברים שמחצה כרוב, שמעיקר הדין היו הללו עושין לעצמן והללו לעצמן, אלא שאין קרבן ציבור חלוק, וזהו דין דרבנן, לכך צריך לעשות איזה תקנה, או לטמא אחד או לשלוח אחד לדרך רחוקה. אבל אם מחצה ומחצה אינו כרוב, שמעיקר הדין הטמאים נדחים לשני, אין צריך שום תקנה, אלא הטמאים נדחים לשני. אלא שרב ועולא סוברים שמחצה אינם עושים בשני, והולכים בזה לשיטתם, רב לשיטתו שמחצה כרוב, ואין הרוב עושים בשני, ועולא או שגם הוא סובר פלגא כרוב, או